

Категорія справи № 908/2788/21: Господарські справи (з 01.01.2019); Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; купівлі-продажу; поставки товарів, робіт, послуг.

Надіслано судом: 05.07.2022. Зареєстровано: 05.07.2022. Оприлюднено: 06.07.2022.

Дата набрання законної сили: 30.06.2022

Номер судового провадження: не визначено



## ЦЕНТРАЛЬНИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ

### ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД

Додаткова постанова

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

30.06.2022 року м.Дніпро Справа № 908/2788/21

Центральний апеляційний господарський суд у складі колегії суддів:

головуючого судді Кузнецова В.О.,

суддів Чередка А.Є., Мороза В.Ф.

секретар судового засідання Крицька Я.Б.

розглянувши у відкритому судовому засіданні заяву товариства з обмеженою відповідальністю ПРВА книга про розподіл судових витрат у справі

за позовом товариства з обмеженою відповідальністю ПРВА книга, м.Дніпро

до відповідача приватного акціонерного товариства Запорізька кондитерська фабрика, м.Запоріжжя

про стягнення 1 104 017,17 грн

### ВСТАНОВИВ:

Постановою Центрального апеляційного господарського суду від 28.04.2022 у даній справі у задоволенні апеляційної скарги приватного акціонерного товариства Запорізька кондитерська фабрика відмовлено; рішення Господарського суду Запорізької області від 09.12.2021 залишено без змін.

Товариство з обмеженою відповідальністю ПРВА книга звернулося до Центрального апеляційного господарського суду з заявою про розподіл судових витрат, в якій заявник просить покласти на відповідача судові витрати у розмірі 15 000,00 грн, понесені позивачем на правничу допомогу при оскарженні рішення Господарського суду Запорізької області від 09.12.2021 у даній справі.

Згідно до протоколу передачі судової справи раніше визначеному складу суду від 16.05.2022 для розгляду заяви визначена колегія суддів у складі: головуючий суддя Кузнецов В.О., судді Чередко А.Є., Мороз В.Ф.

Листом від 18.05.2022 апеляційним господарським судом витребувано з місцевого господарського суду матеріали справи.

Ухвалою апеляційного господарського суду від 06.06.2022 вказану заяву призначено до розгляду на 30.06.2022 на 11 годин 30 хвилин.

30.06.2022 сторони наданим їм процесуальним правом не скористалися та не забезпечили в судові засідання явку повноважних представників.

Представник позивача просить розглянути заяву про розподіл судових витрат за його відсутністю.

Суд апеляційної інстанції вважає, що неявка представників сторін не перешкоджає розгляду заяви про розподіл судових витрат.

Заслухавши доповідь судді-доповідача, дослідивши доводи наведені у заяві про розподіл судових витрат, колегія суддів вважає, що заява підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Згідно з пунктом 12 частини 3 статті 2 Господарського процесуального кодексу України однією із основних засад (принципів) господарського судочинства є відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судові рішення.

Відповідно до статті 16 Господарського процесуального кодексу України учасники справи мають право користуватися правничою допомогою. Представництво у суді, як вид правничої допомоги, здійснюється виключно адвокатом (професійна правнича допомога), крім випадків, встановлених законом.

Статтею 123 Господарського процесуального кодексу України передбачено, що судові витрати складаються з судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи. До витрат, пов'язаних з розглядом справи, зокрема, належать витрати на професійну правничу допомогу.

У частинах першій, другій статті 126 Господарського процесуального кодексу України визначено, що витрати, пов'язані з правничою допомогою адвоката, несуть сторони, крім випадків надання правничої допомоги за рахунок держави. За результатами розгляду справи витрати на професійну правничу допомогу адвоката підлягають розподілу між сторонами разом із іншими судовими витратами.

Для цілей розподілу судових витрат: 1) розмір витрат на професійну правничу допомогу адвоката, в тому числі гонорару адвоката за представництво в суді та іншу професійну правничу допомогу пов'язану зі справою, включаючи підготовку до її розгляду, збір доказів тощо, а також вартість послуг помічника адвоката, визначається згідно з умовами договору про надання правничої допомоги на підставі відповідних доказів щодо обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості, що сплачена або підлягає сплаті відповідною стороною або третьою особою; 2) розмір суми, що підлягає сплаті в порядку компенсації витрат адвоката, необхідних для надання правничої допомоги, встановлюється згідно з умовами договору про надання правничої допомоги на підставі відповідних доказів, які підтверджують здійснення відповідних витрат.

Відповідно до частини восьмої статті 129 Господарського процесуального кодексу України розмір судових витрат, які сторона сплатила або має сплатити у зв'язку з розглядом справи, встановлюється судом на підставі поданих сторонами доказів (договорів, рахунків тощо). Такі докази подаються до закінчення судових дебатів у справі або протягом п'яти днів після ухвалення рішення суду, за умови, що до закінчення судових дебатів у справі сторона зробила про це відповідну заяву. У разі неподання відповідних доказів протягом встановленого строку така заява залишається без розгляду.

Згідно з частинами третьою-п'ятою статті 126 зазначеного Кодексу, для визначення розміру витрат на професійну правничу допомогу з метою розподілу судових витрат учасник справи подає детальний опис робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, та здійснених ним витрат, необхідних для надання правничої допомоги.

Розмір витрат на оплату послуг адвоката має бути співмірним із: 1) складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг); 2) часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг); 3) обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт; 4) ціною позову та (або) значенням справи для сторони, в тому числі впливом вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи.

У разі недотримання вимог частини четвертої цієї статті суд може, за клопотанням іншої сторони, зменшити розмір витрат на професійну правничу допомогу адвоката, які підлягають розподілу між сторонами. Обов'язок доведення неспівмірності витрат покладається на сторону, яка заявляє клопотання про зменшення витрат на оплату правничої допомоги адвоката, які підлягають розподілу між сторонами.

За змістом пункту 1 частини другої статті 126, частини восьмої статті 129 Господарського процесуального кодексу України розмір витрат на оплату професійної правничої допомоги адвоката встановлюється і розподіляється судом згідно з умовами договору про надання правничої допомоги при наданні відповідних доказів щодо обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості, як уже сплаченої, так і тієї, що лише підлягає сплаті (буде сплачена) відповідною стороною або третьою особою.

Отже витрати на надану професійну правничу допомогу у разі підтвердження обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості підлягають розподілу за результатами розгляду справи незалежно від того, чи їх вартість уже фактично сплачено стороною/третьою особою чи тільки має бути сплачено.

Як уже зазначалося, загальне правило розподілу судових витрат визначене в частині четвертій статті 129 Господарського процесуального кодексу України. Проте, у частині п'ятій наведеної норми цього Кодексу визначено критерії, керуючись якими суд (за клопотанням сторони або з власної ініціативи) може відступити від вказаного загального правила при вирішенні питання про розподіл витрат на правову допомогу та не розподіляти такі витрати повністю або частково на сторону, не на користь якої ухвалено рішення, а натомість покласти їх на сторону, на користь якої ухвалено рішення.

Відповідно до частини п'ятої статті 129 Господарського процесуального кодексу України під час вирішення питання про розподіл судових витрат суд враховує: 1) чи пов'язані ці витрати з розглядом справи; 2) чи є розмір таких витрат обґрунтованим та пропорційним до предмета спору, з урахуванням ціни позову, значення справи для сторін, у тому числі чи міг результат її вирішення вплинути на репутацію сторони або чи викликала справа публічний інтерес; 3) поведінку сторони під час розгляду справи, що призвела до затягування розгляду справи, зокрема, подання стороною явно необґрунтованих заяв і клопотань, безпідставне твердження або заперечення стороною певних обставин, які мають значення для справи, безпідставне завищення позивачем позовних вимог тощо; 4) дії сторони щодо досудового вирішення спору та щодо врегулювання спору мирним шляхом під час розгляду справи, стадію розгляду справи, на якій такі дії вчинялись.

Випадки, за яких суд може відступити від загального правила розподілу судових витрат, унормованого частиною четвертою статті 129 Господарського процесуального кодексу України, визначені також положеннями частин шостої, сьомої, дев'ятої статті 129 цього Кодексу.

При цьому, на предмет відповідності зазначеним критеріям суд має оцінювати поведінку/дії/бездіяльність обох сторін при вирішенні питання про розподіл судових витрат.

Таким чином, під час вирішення питання про розподіл судових витрат господарський суд за наявності заперечення сторони проти розподілу витрат на адвоката або з власної ініціативи, керуючись критеріями, що визначені частинами п'ятою-сьомою, дев'ятою статті 129 Господарського процесуального кодексу України, може не присуджувати стороні, на користь якої ухвалено судове рішення, всі її витрати на професійну правову допомогу.

У такому випадку суд, керуючись частинами п'ятою-сьомою, дев'ятою статті 129 Господарського процесуального кодексу України, відмовляє стороні, на користь якої ухвалено рішення, у відшкодуванні понесених нею витрат на правову допомогу повністю або частково, та відповідно не покладає такі витрати повністю або частково на сторону, не на користь якої ухвалено рішення. При цьому, в судовому рішенні суд повинен конкретно вказати, які саме витрати на правову допомогу не підлягають відшкодуванню повністю або частково, навести мотивацію такого рішення та правові підстави для його ухвалення. Зокрема, вирішуючи питання розподілу судових витрат, господарський суд має враховувати, що розмір відшкодування судових витрат, не пов'язаних зі сплатою судового збору, не повинен бути непропорційним до предмета спору. У зв'язку з наведеним суд з урахуванням конкретних обставин, зокрема ціни позову, може обмежити такий розмір з огляду на розумну необхідність судових витрат для конкретної справи.

Аналогічна правова позиція викладена у постанові об'єднаної палати Верховного Суду у складі суддів Касаційного господарського суду від 03.10.2019 у справі № 922/445/19 та постановою Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 01.08.2019 у справі № 915/237/18, від 24.10.2019 у справі № 905/1795/18, від 17.09.2020 у справі № 904/3583/19, від 11.11.2021 у справі №910/7520/20.

Крім того, у постановою Верховного Суду від 07.11.2019 у справі № 905/1795/18 та від 08.04.2020 у справі № 922/2685/19 висловлено правову позицію, за якою суд не зобов'язаний присуджувати стороні, на користь якої відбулося рішення, всі його витрати на адвоката, якщо, керуючись принципами справедливості, пропорційності та верховенством права, встановить, що розмір гонорару, визначений стороною та його адвокатом, є завищеним щодо іншої сторони спору, зважаючи на складність справи, витрачений адвокатом час, та неспіврозмірним у порівнянні з ринковими цінами адвокатських послуг.

Верховний Суд неодноразово звертав увагу на те, що при визначенні суми відшкодування суд має виходити з критерію реальності адвокатських витрат (встановлення їхньої дійсності та необхідності), а також критерію розумності їхнього розміру, виходячи з конкретних обставин справи та фінансового стану обох сторін (пункт 21 додаткової постанови Великої Палати Верховного Суду від 19.02.2020 у справі № 755/9215/15-ц).

Отже, при визначенні суми відшкодування суд має виходити з критерію реальності адвокатських витрат (встановлення їхньої дійсності та необхідності) та критерію розумності їхнього розміру, з урахуванням конкретних обставин справи та доводів сторін.

Таким чином, вирішуючи заяву сторони судового процесу про компенсацію понесених нею витрат на професійну правничу допомогу, суду належить дослідити та оцінити додані заявником до заяви документи на предмет належності, допустимості та достовірності відображеної у них інформації. Зокрема, чи відповідають зазначені у документах дані щодо характеру та обсягу правничої допомоги, наданої адвокатом, документам, наявним у судовій справі, чи не вчиняв адвокат під час розгляду справи дій, які призвели до затягування розгляду справи, зокрема, але не виключно, чи не подавав явно необґрунтованих заяв і клопотань, чи не включено у документи інформацію щодо витрат адвоката, необхідних для надання правничої допомоги, які не підтверджені належними доказами та навпаки, якими доказами підтверджується заявлена до відшкодування сума, що підлягає сплаті в порядку компенсації витрат адвоката, необхідних для надання правничої допомоги.

Такі докази, відповідно до частини першої статті 86 Господарського процесуального кодексу України, суд оцінює за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів.

При цьому, згідно з статтею 74 Господарського процесуального кодексу України, сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень. Подані на підтвердження таких витрат докази мають окремо та у сукупності відповідати вимогам статей 75-79 Господарського процесуального кодексу України.

До відзиву на апеляційну скаргу позивачем надано попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат у розмірі 15 000,00 грн, які позивач понесе у зв'язку з розглядом справи.

В підтвердження понесених витрат на правничу допомогу у розмірі 15 000,00 грн в суді апеляційної інстанції позивачем надані: копію додаткової угоди № 3 від 24.02.2022 до договору про надання правової допомоги № 280819 від 28.08.2019; копію акту прийняття-передачі наданих послуг до договору про надання правової допомоги № 280819 від 28.04.2022; остаточний розрахунок суми судових витрат, які позивач поніс у зв'язку з розглядом справи.

Судом апеляційної інстанції встановлено, що 24.02.2022 між адвокатським Бюро "Добринь" (надалі - бюро) та товариством з обмеженою відповідальністю "Прва Книга" (надалі - клієнт) укладено додаткову угоду № 3 від 24.02.2022 до договору про надання правової допомоги № 280819 від 28.08.2019, в якій сторони узгодили, що бюро надає клієнту правову допомогу у спорі про стягнення заборгованості за договором поставки №11-3К/2019; назва послуги: оскарження рішення суду першої інстанції в суді апеляційної інстанції; вартість послуги 15 000,00 грн; строк оплати: протягом тридцяти днів з дня ухвалення постанови суду апеляційної інстанції.

28.04.2022 між сторонами підписано акт прийняття-передачі наданих послуг до договору про надання правової допомоги № 280819 від 28.04.2022, за яким бюро надало, а клієнт прийняв послуги з оскарження рішення суду першої інстанції в апеляційній інстанції в розмірі 15 000,00 грн.

У остаточному розрахунку суми судових витрат, які позивач поніс у зв'язку з розглядом справи зазначено опис робіт (наданих послуг): складання та подання відзиву на апеляційну скаргу, участь у судових засіданнях.

Проаналізувавши надані позивачем докази в підтвердження понесених витрат на правову допомогу, колегія суддів враховує таке.

Відповідно до положень статей 1, 26, 27, 30 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" адвокатська діяльність здійснюється на підставі договору про надання правової допомоги, за яким, зокрема, клієнт зобов'язується оплатити надання правової допомоги та фактичні витрати, необхідні для виконання договору. До договору про надання правової допомоги застосовуються загальні вимоги договірного права.

У статті 30 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" визначено, що гонорар є формою винагороди адвоката за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. Порядок обчислення гонорару (фіксований розмір, погодинна оплата), підстави для зміни розміру гонорару, порядок його сплати, умови повернення тощо визначаються в договорі про надання правової допомоги. При встановленні розміру гонорару враховуються складність справи, кваліфікація і досвід адвоката, фінансовий стан клієнта та інші істотні обставини. Гонорар має бути розумним та враховувати витрачений адвокатом час.

Виходячи з аналізу положень статті 30 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту адвокат отримує винагороду у вигляді гонорару, обчислення якого, підстави для зміни розміру гонорару, порядок його сплати, умови повернення тощо визначаються у договорі про надання правової допомоги.

Водночас, розмір гонорару визначається за погодженням адвоката з клієнтом. Адвокат має право у розумних межах визначати розмір гонорару, виходячи із власних міркувань, з урахуванням складності справи, кваліфікації, досвіду і завантаженості адвоката та інших обставин. Погоджений адвокатом з клієнтом та/або особою, яка уклала договір в інтересах клієнта, розмір гонорару може бути змінений лише за взаємною домовленістю. У разі виникнення особливих по складності доручень клієнта або у випадку збільшення затрат часу й обсягу роботи адвоката на фактичне виконання доручення (підготовку до виконання) розмір гонорару може бути збільшено за взаємною домовленістю.

Отже, діяльність адвоката є оплачуваною працею і така оплата у вигляді гонорару здійснюється на підставі укладеного між адвокатом та його клієнтом договору про надання правової допомоги.

З огляду на положення статті 204 Цивільного кодексу України, у якій закріплено презумпцію правомірності правочину, правочин є правомірним, якщо його недійсність прямо не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недійсним.

Разом з тим, згідно зі статтею 15 Господарського процесуального кодексу України, суд визначає в межах, встановлених цим Кодексом, порядок здійснення провадження у справі відповідно до принципу пропорційності, враховуючи: завдання господарського судочинства; забезпечення розумного балансу між приватними й публічними інтересами; особливості предмета спору; ціну позову; складність справи; значення розгляду справи для сторін, час, необхідний для вчинення тих чи інших дій, розмір судових витрат, пов'язаних із відповідними процесуальними діями, тощо.

Колегія суддів враховує, що метою стягнення витрат на правничу допомогу є не тільки компенсація стороні, на користь якої ухвалене рішення, понесених збитків, але й спонукання боржника утримуватися від вчинення дій, що в подальшому спричиняють необхідність поновлення порушених прав та інтересів позивача (подібний висновок викладений в постановках Верховного Суду від 04.10.2021 від №640/8316/20, від 21.10.2021 у справі №420/4820/19 тощо). Водночас стягнення витрат на професійну правничу допомогу з боржника не може бути способом надмірного збагачення сторони,

на користь якої такі витрати стягуються і не може становити для неї по суті додатковий спосіб отримання доходу.

Не є обов'язковими для суду зобов'язання, які склалися між адвокатом та клієнтом на підставі укладеного ними договору у контексті вирішення питання про розподіл судових витрат. Вирішуючи останнє, суд повинен оцінювати витрати, що мають бути компенсовані за рахунок іншої сторони, ураховуючи як те, чи були вони фактично понесені, так і їх необхідність (аналогічний висновок викладено у постанові Великої Палати Верховного Суду від 12.05.2020 у справі № 904/4507/18, у постанові Верховного Суду від 15.06.2021 у справі №912/1025/20).

Колегія суддів вважає, що заявлений розмір витрат на оплату послуг адвоката в сумі 15000,00 грн не є співмірним зі складністю цієї справи та складністю виконаних адвокатом робіт (наданих послуг).

Так, адвокат Добринь Я.О. брав участь у розгляді справи в суді першої інстанції, отже, матеріали і обставини справи вже були йому знайомі. На стадії апеляційного перегляду правова позиція позивача фактично є сформованою, адвокат готував відзив на апеляційну скаргу позивача з урахуванням вже наявної позиції, яка була викладена в суді першої інстанції у відповіді на відзив на позовну заяву.

Крім того, колегією суддів апеляційної інстанції встановлено тривалість судового засідання 28.04.2022 у даній справі, в якому приймав участь представник позивача адвокат Добринь Я.О., а саме: 17 хвилин (з 11:04 год. до 11:21 год.).

Враховуючи, наведені положення процесуального законодавства, приймаючи до уваги підтверджені матеріалами справи факт надання адвокатом Добринь Я.О. професійної правничої допомоги у цій справі, з врахуванням обґрунтованості, розумності та реальності розміру витрат на професійну правничу допомогу, суд апеляційної інстанції дійшов до висновку про часткове задоволення заяви позивача та стягнення з відповідача на користь позивача 5 000,00 грн витрат на професійну правничу допомогу. Такий розмір відповідає критерію реальності адвокатських витрат (встановлення їхньої дійсності та необхідності) та критерію розумності їхнього розміру і ці витрати є співрозмірні з виконаною роботою у суді апеляційної інстанції.

Керуючись ст.ст.129,244,281 Господарського процесуального кодексу України суд, -

### **ПОСТАНОВИВ:**

Заяву товариства з обмеженою відповідальністю ПРВА книга про розподіл судових витрат у справі №908/2788/21 задовольнити частково.

Стягнути з приватного акціонерного товариства Запорізька кондитерська фабрика (69063, м.Запоріжжя, вул.Святого Миколая, будинок 7, ЄДРПОУ 00382094) на користь товариства з обмеженою відповідальністю ПРВА книга (49044, м.Дніпро, вул.Шевченка, буд.37, ЄДРПОУ 42866964) - 5 000,00 (п'ять тисяч) грн витрат на правову допомогу в суді апеляційної інстанції.

В решті заяву залишити без змін.

Доручити Господарському суду Запорізької області видати відповідний наказ.

Додаткова постанова набирає законної сили з дня її прийняття та може бути оскаржена в касаційному порядку.

Додаткова постанова складена у повному обсязі 05.07.2022.

**Головуючий В.О.Кузнецов**

**Судді А.Є.Чередко**

**В.Ф.Мороз**